

IT-TIENI SEZZJONI — APPELLI KRIMINALI

10 ta' Jannar, 1953

Imballef:

L-Onor. Dr. W. Harding, B.Litt., LL.D.

Il-Pulizija versus Dr. Arthur Mizzi

Bejgħ — Impożizzjoni ta' Kondizzjonijiet — Ovaltine — Art. 8 (2) u Art. 9 "Sale of Commodities (Control) Regulations, 1952" — Notifikazzjoni tal-Gvern 234 tal-1952.

Ebda bejgiegħ bl-ingrossa, mingħajr raġuni ta'fa, ma jista' jirrifjuta li jbiegħ, fi kwantitajiet raġjonevoli, lil kwalunkwe bejgiegħ bid-dettall, xi oġġetti li jkunu meħtieġa għan-negozju jew kummerċ tiegħu. Il-fatt li l-grossista rrifjuta li jbiegħ ovaltine lil dettaljatur li kellu negozju tal-ħarix ma jikkostitwix rjolażzjoni għal dan id-dispost tal-liji.

Ebda neguzjant, meta jbiegħ jew joffri għall-bejgħ xi oġġetti, ma jista' jimponi kondizzjonijiet in-konnessjoni ma' dak il-bejgħ, kief dik li jeżigi l-prezz xieraq. Din id-dispożizzjoni ma tapplikax biss bejn in-neguzjanti in-generali u l-publiku konsumatur, imma anki għar-relazzjonijiet bejn grossist u dettaljatur. Il-fatt li l-grossista ma riedx ibiegħ ovaltine lid-dettaljatur, jekk dan ma jintrabatx li ma jbiegħx lill-konsumaturi dik il-merkanzija taħt ċertu prezz, ma jammontax għal impożizzjoni ta' kondizzjoni fis-sens ta' dik id-dispożizzjoni.

Dan hu appell ta' l-imputat kontra sentenza tal-Qorti Kriminali tal-Maġistrati ta' Malta tal-10 ta' Novembru 1952, li biha, fuq l-imputazzjoni li bħala importatur irrifjuta li jbiegħ ovaltine bl-ingrossa lil bejgiegħa bl-innut, u l-imputazzjoni l-oħra li mpona kondizzjonijiet fil-bejgħ ta' l-istess ovaltine, huwa gie misjub ħati taż-żewġ imputazzjonijiet, u kundannat għall-piena tal-multa ta' £3 għal kull waħda mill-imputazzjonijiet;

Trattat l-appell, dina l-Qorti rriflettiet;

Il-fatti huma paċifiċi bejn id-difiża u l-prosekuzzjoni, u huma dawn. Ċertu Toni Galea, jew aktar eżattament ibnu Felix Galea, li hu l-ġerenti ta' ħanut ta' missieru, mar għand l-

imputat, li hu l-*agent* esklużiv f' Malta ta' l-*ovaltine*, u dan irrifjuta li jbieghlu minhabba li l-*hanut* tiegħu huwa anki *hanut* tal-*bejgħ* tal-*haxix*. Certu Albert Galea, sid il-*farmaċija* "Franka Pharmacy", xehed li meta mar biex jixtri l-*ovaltine* minn għand l-imputat, dan irrifjuta jikkonsenjalu jekk hu ma jiffirmax qabel l-iskrittura eżibita fol. 4 ta' l-*inkartament*. Certu Joseph Farrugia xehed li hu soċju ma' l-*ispiżjar* Borg fis-St. Augustine Pharmacy, u l-imputat irrifjuta jbieghlu *ovaltine* jekk qabel ma jiffirmax din l-iskrittura. Verament fir-*rikors* ta' l-*appell*, jidher li, kwantu għall-*każ* ta' dan ix-*xhud* ta' l-*ahħar*, id-*difiża* qiegħda tghid li r-*rifjut* kien motivat mill-*fatt* li s-soċju Borg kellu għa kwantità suffiċjenti ta' *ovaltine*; imma meta Joseph Farrugia reġa' xehed f'dan l-*istadju* ta' l-*appell*, ter-*accerta* li l-*kwistjoni* ma' l-imputat kienet inqalghet għax siegħu jiffirma l-iskrittura, u mhux minhabba l-*kwantitajiet* li kien ha qabel l-*ispiżjar* Borg. Id-*difiża* akkwetat ruħha għal din il-*versjoni*, għax ma ppruvat tagħmel ebda prova dwar dawn il-*kwantitajiet* għa forniti lill-*ispiżjar* Borg, u l-*kawża* giet *diskussa* in bazi għall-*provi* kif fuq indikati:

Għalhekk il-*kawża* odjerna ttrisolvi ruħha f'din l-*indugi*ni:—

1. Jekk għar-*rigward* ta' l-*incident* ta' Toni Galea kienx hemm raġuni tajba għar-*rifjut* tal-*bejgħ*;

2. Jekk, għar-*rigward* tal-*każ* ta' Albert Galea u Joseph Farrugia, dik l-iskrittura tinkorporax dik ix-*xorta* ta' kondizzjonijiet li tikkolpaxxi l-*ligi*, salva l-*kwistjoni* preliminarj sollevata mid-*difiża* jekk id-*dispożizzjoni* tal-*ligi* relativa tapplikax biss bejn in-*negozjanti* in ġenerali u l-*publiku*, u mhux anki bejn *negozjant* u iehor;

Ikkunsidrat, fuq l-*incident* ta' Toni Galea;

Id-*dispożizzjoni* relativa tal-*ligi* "Sale of Commodities (Control) Regulations, 1952"—G.N. 234/52—hi dik tar-*regolament* no. 8 (2), u tghid hekk:— "No wholesaler shall, without reasonable cause, refuse to sell in reasonable quantities to any retailer any commodity required in connexion with his trade or business.....";

Issa, "ex probatis", jirrizulta li dan Galea għandu hanut liżenzjat għall-bejgħ ta' groceries u għall-bejgħ ta' haxix. Is-sottomissjoni tad-difiża hija illi d-dispost tal-liġi jikkolpaxxi l-oġġetti li huma meħtieġa għan-negozju jew kummerċ tad-dettaljatur;

Il-Qorti ssib din is-sottomissjoni korretta. Fil-liġi hemm il-kliem "any commodity required for his trade or business"; u n-negozju ta' grocer u ta' bejgħ tal-haxix ma jirrikjedix l-ispaċċ ta' ovaltine, li hu, kif kulhadd jaf, "beverage" ta' xorta nutritiva, f'sens li titqies kważi prodott mediċinali. Tant li fl-avviżi fil-gurnali (li, bħala haġa notorja, il-Qorti tista' tieħu "judicial notice" tagħhom) l-ovaltine jiġi mogħti publicità reklamistika bħala "Delicious Ovaltine for Health and Vitality", u bħala "Nourishment for Brain and Nerves". Id-dispożizzjoni tal-liġi hija dispożizzjoni ta' emergenza, dettata min-necessità tal-kontroll fil-perijodu kritiku tad-dopo-gwerra, u bħala tali ma għandhiex ikollha interpretazzjoni estensiva;

Hu xieraq li d-dettaljatur ma jiġix privat, b'rifjut ingust tal-grossista, li jnexxi l-business tiegħu; imma dan id-dritt għandu jkun limitat, u hu fil-fatt limitat bil-kliem tal-liġi fuq riportati — "għal dawk l-oġġetti meħtieġa għan-negozju jew kummerċ tad-dettaljatur". Infatti, kieku ma kienx hekk, allura dawn il-kliem tal-liġi ma kienux ikollhom sens. Mhux biss, imma, b'interpretazzjoni li ma tagħtix id-debita importanza għal dawk il-kliem, jista' jiġri appuntu dak l-inkonvenjent li din il-liġi riedet "inter alia" tevita, oġġo jista' jiġri illi d-dettaljatur ta' haġa partikulari, li tkun attinenti verament għall-kummerċ tiegħu, jibqa' priv minnha għax ma jsibx dik il-haġa fis-suq minnabba li dik il-haġa tkun qiegħda tigi mqassma lil xi dettaljatur ta' affarijiet oħra, li intant qiegħed jispacċja wkoll dik il-haġa, avvolja tal-ura fil-generu ta' negozju tiegħu;

Għalhekk ir-rifjut ta' l-imputat ma kienx kontra l-liġi;

Ikkunsidrat, fuq iż-żewġ incidenti ta' Albert Galea u Joseph Farrugia;

L-imputazzjoni relativa hi dik tar-regolament nru. 9, li jgħid hekk: — "No trader shall, in selling or offering to sell any commodity, impose any condition in connection with such

sale, other than the charging of the proper price";

Il qasbi preliminari sollevat mill-appellant, fis-sens li din id-dispożizzjoni tapplika biss bejn in-negożjanti in generali u l-pubblika konsumatur, ma hix adde tabili; għaliex il-kelma "trader", skond id-definizzjoni kontenuta fl-istess liġi (reg. 2) tikkomprendi anki l-"wholesaler" u l-"importer", u dawn ma jbiegħux lill-pubblika; għax per regola l-importatur ibiegħ lill-grossista, u dan lid-dettaljatur, u kwindi bil-fors dik id-dispożizzjoni tapplika anki għar-relazzjonijiet, "inter alia", bejn grossista u dettaljatur, meta wiehed jagħti, per eżempju, lill-kelma "trader", kif jista' jagħti, is-sens ta' "wholesaler", għaliex allura d-dispożizzjoni tkun qisha hekk:— "No wholesaler shall, in selling or offering for sale any commodity..... etc." u l-"wholesaler" per regola jbiegħ jew offri lid-dettaljatur, u mhux lill-pubblika;

Subordinatament għal din id-preġudizzjali, il-Professor Dottor Cremona, difensur ta' l-appellant, irrileva li dak li l-liġi tipprojbixxi huma kondizzjonijiet dwar dak il-bejgħ, mentri l-kondizzjonijiet ta' l-skrittura ma humfex kondizzjonijiet dwar dak il-bejgħ, inna dwar il-bejgħ eventwali li jagħmel id-dettaljatur kumpratur lill-kumpraturi eventwali iegħu;

Issa, fl-iskrittura li l-imputat ried li tigi firmata, il-kondizzjoni hija li l-ovaltine għandu jmbiegħ bil-"minimum retail price" li liġi fissat mill-aġent perijodikament, li fil-bejgħ lill-konsumatur ma jingħatawx skonti jew rigali, u li d-dettaljatur ma jbiegħx bl-ingrossa; u dan taht penali u konsegwenzi oħra msemmija fl-iskrittura. Dawn il-kondizzjonijiet huma konsegwenza ta' l-obligi li l-imputat stess assumu mad-dar ta' barra, u li jinsabu indikati fl-iskrittura fol. 5. Għandu jigi rilevat illi l-kondizzjonijiet huma intenzi biex jigi evitat dak li jissejjab "undercutting", b'mod li l-merkanzija tigi żvenduta u għadhekk deprezzata. Issa, il-Qorti ssib l-assunt tad-difiza korrett. Infatti, il-liġi tuża l-kliem "impose any condition in connection with such sale", u l-iskrittura tirriwarda proprjament il-bejgħ li eventwalment jagħmel id-dettaljatur l-x-xerrejja tiegħu, u mhux dan il-bejgħ bejn l-imputat, grossista, u Gaba jew Farrugia, dettaljatu-

ri. Anki hawn għandu jiġi l-istess rilevat li, bħala dispozizzjoni ta' emergenza, ma hemmx lok għal interpretazzjoni estensiva. Anki jekk wiehed jimmedita fuq l-iskop tal-liġi, u għalhekk fuq l-ispiritu informatur tad-dispożizzjonijiet tagħha, għandu jiġi għall-istess konklużjoni. Infatti l-legislatur ried jikkolpaxxi r-rifjut ta' bejgħ, sija dirett kemm ukoll indirett, cioè sija billi wiehed iġid li ma jridx ibiegħ (reg. 8), sija billi jagħmel kondizzjonijiet (reg. 9), sija billi jagħlaq il-hanut (reg. 10). Issa, f'dan il-każ l-imputat, bir-rikjesta tiegħu lix-xerrej sabiex jiffirma dik l-iskrittura, ma kienx qiegħed jimponi, relativament għal dak il-bejgħ, xi kondizzjonijiet li jirrendu oneruż l-akkwist għax-xerrej, u li kwindi Prattikament jekwivali għal rifjut ta' bejgħ, iżda kien biss qiegħed jassikura għad-dar ta' barra li l-prodott ma jiġix rivendut taht certu prezz, jew direttament, jew inkella indirettament billi jiġu fir-rivendita konċessi skonti jew mogħti'a rigali, jew billi r-rivendita ssir bl-ingrossa — assikurazzjoni li, mhux talli ma kienetx qiegħda tirrendi oneruż il-bejgħ lil Galca jew Farrugia, imma li anzi kienet Prattikament fl-interess tagħhom, fis-sens li l-prodott ma jiġix zvendut minnhom, bi ħsara mhux biss tal-prodott, imma anki tagħhom stess, u fis-sens ukoll li b'hekk huma stess ikunu qiegħdin jiġu protetti mill-konkurrenza ta' xerrejja oħra ta' l-ovaltine li, kieku ma kienux marbutin bl-iskrittura, jistgħu jattiraw indebitament u jehdulhom il-klijentela billi joffru l-prodott bi prezz ribassat. Il-liġi, fir-regolament 9, kellha fi ħsiebha kondizzjonijiet li jkun ta' xorta tali li jimpedixx Prattikament il-bejgħ, u li għalhekk jammontaw għar-rifjut; mentri f'dan il-każ ma kien hemm ebda kondizzjoni "in connection with such sale", imma l-imputat ried jirregola b'mod ġust u raġjonevoli r-rivendita eventwali. Għandu, s'intendi, jiftihem illi l-"minimum price" tar-rivendita ma jistax ikun superjuri għall-prezz talvolta fissat mill-Gvern; u lanqas hemm kwistjoni fuq hekk:

Hemm anki konsiderazzjoni oħra ta' ċerta importanza, li tirrikjama l-massima "nemo dat quod non habet". Hu fatt li l-imputat hu l-agent għal Malta ta' dan il-prodott, iżda hu stess hu marbut bil-kondizzjoni (ara dok. fol. 5)

hekk espressa:—"The agents undertake to maintain throughout. Mana the minimum retail prices which from time to time are fixed between the two parties to this agreement..... Before selling the principals' goods to retailers and wholesalers, the agents undertake to obtain a written agreement from such retailers and wholesalers to the effect that they agree to maintain the fixed price";

Meta jiġi li l-imputat, blala agent, għalkemm jista' jbiegħ l-ovaltine lir-"retailers" u lill-"wholesalers", ma jistax ibiegħha liberament, imma għandu jagħmel il-bejgħ fis-sens a' l-"agency agreement" tiegħu; tant huma d-drittijiet tiegħu, u tant kwinda jista' jiddisponi, xejn aktar. Għaldaqstant jiġi li, jekk wieled japprofondixxi l-materja tajjeb, isib li r-rikjesta ta' l-imputat biex jiġi ffirmata l-iskrittura ma kintx verament impożizzjoni ta' kondizzjonijiet, imma bejgħ tal-prodott safejn hu stess jista' jbiegħ l-istess prodott. Lufati bil-mod stess li hu jista' joffri għall-bejgħ il-prodott b'dawk l-ingredjenti li jikkomponuh, b'dak il-format jew "get-up" li għandu, eċċ., hekk ukoll hu jista' joffrih biss safejn iwa-sal l-"agency agreement" tiegħu. Ma hux ekwu li jiġi ritenut li l-liġi trid tqiegħed lill-imputat fid-dilemma li, jew ibiegħ bla ma jirrikjedi l-firma ta' dik l-iskrittura u ma jiġix proċessat taħt ir-reg. 9 fuq inasemmi, imma jirrikjedi jitlef l-aġenzja minhabba li jkser il-kondizzjonijiet tagħha, jew inkella jirrikjedi l-iskrittura u jiġi proċessat taħt ir-regolament;

Divers kien ikun il-każ kieku si trattava ta' kondizzjoni li tolgot il-bejgħ partikulari bejn l-imputat u x-xerrejja tiegħu, jew ta' stipulazzjonijiet għar-rivendita mhux raġjonevoli u ta' xors ta' li jilledu l-interess tax-xerrej ("retailer") li mod li dan ukollu ma jixtrix, u li għalhekk jammontaw għal rifjut ta' bejgħ, jew ta' stipulazzjonijiet li l-imputat ikun qiegħed jagħmel minn joddu, fl-interess tiegħu partikulari, bla ebda konna-sjoni ma' l-obbligazzjonijiet tiegħu stess taħt l-"agency agreement";

Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti tiddeċidi billi tilqa' l-appell, i-revoka s-sentenza appellata, tiddikjara l-appellant mhux hati, u tordna li jiġi liberat.